

Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid

T.a.v. [REDACTED]
Postbus 90801
2509 LV DEN HAAG

Datum
27 juni 2023

ons kenmerk
[REDACTED]

Onderwerp: resultaten pilot gerichte bevordering gebruik AIO

Geachte [REDACTED]

De SVB ziet het als een belangrijke kernopdracht om burgers te voorzien in bestaanszekerheid. In de meerjarenkoers van de SVB is dit als onderdeel van de missie en de visie van de SVB expliciet geformuleerd. Naar aanleiding van eerdere onderzoeken van de Algemene Rekenkamer en het Centraal Bureau voor de Statistiek blijken er echter duidelijke aanwijzingen te zijn dat er op dit moment mogelijk sprake is van een significant percentage van niet-gebruik van burgers ten aanzien van de Aanvullende Inkomensvoorziening Ouderen (AIO). Naast de vele inspanningen die de SVB reeds verricht om deze doelgroep te bereiken, is de SVB ook gestart met een pilot met gegevensuitwisseling met het UWV teneinde potentiële rechthebbenden gerichter te kunnen benaderen. In deze brief wordt u geïnformeerd over de uitkomsten hiervan.

Potentieel niet-gebruik AIO

De Algemene Rekenkamer heeft in het rapport "Ouderdomsregelingen ontleed" uit 2019 geconstateerd dat er mogelijk sprake is van een niet-gebruik van 50% van de AIO. De Rekenkamer heeft vervolgens een aanbeveling gedaan aan de toenmalige minister van SZW om te zorgen dat de SVB op basis van gegevensdeling burgers meer gericht kan benaderen. Naar aanleiding hiervan heeft de Tweede Kamer in een motie de toenmalige minister van SZW opgeroepen om na te gaan of het niet-gebruik kan worden teruggedrongen. Uit een verdiepend onderzoek van het CBS is vervolgens naar voren gekomen dat ongeveer 30% van de (potentieel) rechthebbende huishoudens geen gebruik zou maken van de AIO. Dit betreft circa 20.000 huishoudens. Hierin heeft de SVB een belangrijke opgave gezien om het gebruik van AIO onder potentiële rechthebbenden te bevorderen. Daartoe heeft de SVB besloten tot een pilot.

Pilot: gerichte benadering vraagt om gegevensuitwisseling

De AIO is een bijstandsregeling voor AOW-gerechtigden die onvoldoende AOW hebben opgebouwd, waardoor zij onder het bestaansminimum dreigen te komen. Veelal betreft het personen die minder dan vijftig jaar in Nederland hebben gewoond of gewerkt en nauwelijks over andere inkomens- of vermogensbronnen beschikken. Daarnaast gaat het om huishoudens waarbij de AOW-gerechtigde een jongere partner heeft die niet pensioengerechtigd is en voor wie de oudere partner geen AOW-toeslag kan krijgen.

De AIO is onderdeel van de Participatiewet en om in aanmerking te komen voor de AIO gelden dus aanvullende voorwaarden, zoals geen of weinig andere inkomsten en niet te veel vermogen. De SVB doet veel aan communicatie om het niet-gebruik van de AIO terug te dringen, maar dat levert voornamelijk niet het gewenste resultaat. De SVB heeft immers de potentiële AIO-gerechtigden onvoldoende in beeld, omdat de SVB niet over alle inkomens- en vermogensgegevens beschikt. Daarom heeft de SVB in samenwerking met TNO, UWV en SZW een pilot opgezet aan de hand van een innovatieve techniek op het gebied van gegevensuitwisseling die past binnen de privacyregelgeving. Het doel is om met het UWV die wel over inkomensgegevens beschikt gegevensbestanden te combineren met overzichten van de SVB van personen die geen volledig AOW-pensioen hebben opgebouwd of van huishoudens met een niet-gekorte AOW-gerechtigde met jongere partner zonder inzage in elkaars gegevens te krijgen. De toepassing van deze techniek wordt Multi Party Computation (MPC) genoemd.

Voorlopige bevindingen uitkomsten pilot

1. *Substantieel deel van de potentiële doelgroep voldoet toch niet aan inkomenscriteria AIO*

De SVB heeft 995¹ potentiële AIO-gerechtigden aangeschreven, waarvan in totaal 28 huishoudens onder de bijstandsnorm als gevolg van de pilot zijn geïdentificeerd. Deze personen ontvangen inmiddels als resultaat van de pilot een AIO-uitkering van de SVB. Van de geselecteerde potentiële AIO-gerechtigden kwamen 751 gevallen² (circa 75%) echter ook na gegevensuitwisseling nog steeds niet in aanmerking voor een AIO-uitkering, omdat niet aan de wettelijke criteria voor toekenning werd voldaan. Op basis van de pilot is duidelijk geworden dat deze personen nog over andere inkomensbronnen beschikken, die niet in de Polisadministratie worden geregistreerd. Het gaat dan onder meer over personen met winst uit een onderneming, een aanvullend buitenlands pensioen of mensen met een vermogen boven de grenswaarde. Ook komt het voor dat personen vanwege een specifieke woonsituatie zoals verblijf in een verpleeghuis of kostendeler situatie toch niet in aanmerking komen voor een AIO-uitkering.

2. *De exacte omvang van het mogelijk niet-gebruik AIO blijkt lastig te bepalen*

Nu een substantieel deel van de potentiële AIO-gerechtigden na gegevensuitwisseling nog steeds niet in aanmerking lijkt te komen voor een uitkering, zou dit er mogelijk op kunnen duiden dat het niet-gebruik potentieel lager zou zijn dan aanvankelijk ingeschat. Deze constatering kan echter niet worden gestaafd vanuit de pilot en evenmin kan een duidelijke relatie worden gelegd met de eerdere onderzoeken naar het niet-gebruik. Dit wordt hoofdzakelijk veroorzaakt door de naar verhouding kleinschalige uitvoering van de pilot. Bovendien beperkt de pilot zich tot gegevensuitwisseling met alleen de Polisadministratie, terwijl ook andere informatiebronnen relevant zijn om dit te kunnen bepalen. Tot slot heeft de SVB circa 20% van de huishoudens niet weten te bereiken, doordat personen niet gereageerd hebben op de brief, het persoonlijke kaartje dat is gestuurd of kon geen telefonisch contact worden verkregen.

¹ Tussen moment van selectie en verzenden van de mailing zijn er 5 huishoudens afgevallen. Bij 2 huishoudens was er sprake van een verandering door overlijden en 3 huishoudens waren in de tussentijd verhuisd naar het buitenland.

² In de overige 216 gevallen heeft de pilot onvoldoende informatie opgeleverd om een betrouwbaar beeld te krijgen van een eventueel recht op AIO omdat de SVB die huishoudens niet heeft weten te bereiken (geen reactie). In de groep van 751 bevinden zich ook personen die in het telefonisch contact aangaven geen gebruik te willen maken van de AIO (mogelijk bewust niet-gebruik). De SVB heeft in die gevallen echter niet kunnen nagaan of er daadwerkelijk sprake zou zijn geweest van een recht op AIO als er een aanvraag zou zijn ingediend.

3. De technologie MPC biedt kansen voor verantwoorde gegevensuitwisseling

De technologie MPC heeft binnen de grenzen van de privacywetgeving tot identificatie van huishoudens geleid die op basis van inkomen uit de Polisadministratie een inkomen hebben onder de bijstandsnorm. De pilot heeft aangetoond dat de SVB met de MPC techniek in combinatie met een gerichte persoonlijke benadering het niet-gebruik kan verminderen. Deze techniek is mogelijk daarmee ook kansrijk bij andere initiatieven binnen de overheid om het gebruik van regelingen te bevorderen. De technologie vergt wel specialistische kennis over cryptologie om de programmatuur geschikt te maken en te beheren. Daarnaast nemen de berekeningen op de versleutelde data relatief veel tijd in beslag onder andere doordat bijvoorbeeld het proces tussentijds afbreekt of interfereert met andere processen. Tot slot is het voor een succesvolle toepassing van de MPC-technologie belangrijk dat organisaties veel tijd moeten steken in het benaderen en het leggen van contact met de potentiële gerechtigden.

Beleidsreactie op de bevindingen uit de pilot en vervolproces

Vanwege het feit dat relatief veel mensen geen recht bleken te hebben op een AIO, is het niet goed mogelijk betekenisvolle conclusies te trekken over de aard en de omvang van het bewuste niet-gebruik. Wel komen 28 huishoudens nu als gevolg van de pilot in aanmerking voor een AIO-uitkering. De impact op individuele burgers kan groot zijn. Het ging in 20 gevallen om een maandelijkse toekenning van 100 euro of (veel) meer per huishouden. Ook is duidelijk dat door veel respondenten het persoonlijke contact door de SVB wordt gewaardeerd en dat de nieuwe MPC-technologie kansen biedt voor verantwoorde gegevensuitwisseling binnen de overheid.

De SVB wil als onderdeel van haar missie en visie zoals verwoord in de meerjarenkoers zich blijvend inzetten voor bestaanszekerheid van burgers onder meer om het niet-gebruik van regelingen tegen te gaan. Dit geldt in het bijzonder voor de toepassing van de AIO-uitkering, die bedoeld is om te voorkomen dat mensen onder het bestaansminimum dreigen te raken. Op basis van de uitkomsten van de pilot en het verder kunnen bevorderen van het gebruik van de AIO-regeling wil de SVB investeren in een gericht vervolgtraject dat uit vier onderdelen bestaat.

1. Creëren van een wettelijke grondslag voor permanente gegevensuitwisseling tussen UWV en SVB in de Wet SUWI als eerste stap, zodat de SVB het extra potentieel van AIO-gerechtigden op basis van alleen de inkomensgegevens uit de Polisadministratie volledig en continu kan ontsluiten en bijgevolg meer kan voorzien in bestaanszekerheid.
2. De pilot heeft aangetoond dat door uitsluitend gebruik te maken van inkomensgegevens uit de Polisadministratie nog steeds veel huishoudens niet in aanmerking komen voor een AIO om andere redenen dan kan worden afgeleid uit de Polisadministratie. Voor een meer gerichte benadering zal de SVB willen verkennen hoe de gegevens uit de Polisadministratie kunnen worden verrijkt met de gegevens van de Belastingdienst over buitenlands inkomen, vermogen of winst uit een onderneming alsmede vanuit de eigen klantdossiers van de SVB. Deze laatste informatie is momenteel echter alleen toegankelijk via dossieronderzoek. Daarbij kan zo mogelijk ook onderzocht worden wat verklaringen zijn voor eventuele verschillen met de eerdere onderzoeken die een hoog niet-gebruik laten zien.
3. Verkennen wat de juridische mogelijkheden zijn om als onderdeel van evaluatie bij personen die niet hebben gereageerd, een servicebezoek af te leggen of ze mogelijk wel in aanmerking komen voor een AIO-uitkering.

4. Continueren van de bestaande persoonsgerichte aanpak van de SVB om pro-actief burgers te informeren over de mogelijkheden van een AIO-uitkering en het verder vereenvoudigen van het aanvraagproces alsmede blijvend te investeren in een brede communicatie-aanpak om bekendheid van de regeling onder burgers te genereren. De huidige aanpak staat hieronder in een tabel met concrete maatregelen weergegeven.

- Voorbeelden van maatregelen in de informatievoorziening zijn:
 - Alle AOW-gerechtigden worden in de AOW-beschikking geïnformeerd over de AIO.
 - AOW-gerechtigden met een gekorte AOW-uitkering worden daarnaast zo'n drie maanden voor aanvang van de AOW nogmaals geïnformeerd over de AIO.
 - Bij digitale AOW-aanvragen wordt er uitgebreid op AIO gewezen.
 - Bij al deze informatiemomenten wordt gewezen op de AIO-check op internet waarbij een zo goed mogelijke indicatie gegeven wordt van een mogelijk recht op AIO. Ook kunnen burgers de SVB bellen.
 - In mijnpensioenoverzicht.nl wordt ingegaan op de AIO.
- Voorbeelden van verbeteringen in het aanvraagproces zijn:
 - Er wordt gewerkt aan een digitale aanvraagprocedure.
 - Er wordt voortdurend gewerkt aan andere pilots, zoals telefonische ondersteuning bij de aanvraag.
- Voorbeelden van versterking van samenwerking:
 - Er wordt samengewerkt met gemeenten, bijvoorbeeld waar het gaat om doorstroom vanuit de bijstand.
 - Voor gemeenten is een folder ontwikkeld die zij aan burgers kunnen geven met daarin relevante informatie over de AIO.
 - De SVB werkt samen met maatschappelijke organisaties, waaronder organisaties als ANBO, KBO/PCOB en NOOM, om gericht voorlichting te geven.
 - Er wordt samengewerkt met infopunten op bibliotheken.

Ik vertrouw erop u hiermee te hebben geïnformeerd en kijk uit naar het voortzetten van het gesprek hierover. Uiteraard zijn wij bereid een nadere toelichting te geven.

Lid Raad van Bestuur